

Diak

Vian Sofy
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulki (AMK) asioimistulkkkaus
Opinnäytetyö, 2020

NAISIIN KOHDISTUVAAN VÄKIVALTAAN LIITTYVÄ SANASTO SUOMI-KURDI (SORANI)

TIIVISTELMÄ

Vian Sofy

Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvä sanasto suomi-kurdi (sorani)

Sivut 33 ja liitteet 2

Kevät, 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK) asioimistulkkkaus

Tämän opinnäytetyön aiheena on naisiin kohdistuva väkivalta ja tavoitteena oli laatia aiheeseen liittyvä suomi-kurdi (sorani) -sanasto. Tässä opinnäytetyössä kerrotaan terminologiasta, sanastotyön menetelmistä ja prosessista sekä naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja siihen liittyvistä sopimuksista ja lainsäädännöstä Suomessa. Aiheen tärkeydestä Suomessa kertovat myös Tilastokeskuksen tilastot, joihin on viitattu opinnäytetyössä.

Asioimistulkin ammattisäännösten mukaan tulkkaustoimeksiannon vastaanottaminen edellyttää tulkilta tulkkaustaitoa sekä valmistautumista tulkattavaan aiheeseen ja tilanteeseen, joihin kuuluu myös kaksikielisen keskeisten käsitteiden sanaston laatiminen. Sanasto on tarkoitettu erityisesti tulkeille, kun tulkkauksena on naisiin kohdistuva väkivalta. Se on myös tarkoitettu asioimistulkkausten opiskelijoille ja on hyödyllinen myös viranomaisille ja kaikille, jotka työskentelevät aiheen parissa kuten kaksikielisille (suomi ja kurdi-sorani) työntekijöille tai näillä aloilla opiskeleville.

Tarkoituksena oli myös kasvattaa ammatillista kurdinkielistä sanavarastoa ja vakiinnuttaa termit tämän erikoisalan kielenkäyttöön, jotta alan viestintää voitaisiin tehostaa. Siksi käsitteet on pyritty määrittelemään ja nimeämään niin yksiselitteisesti kuin mahdollista.

Sanastotyössäni etenin sanastokeskus TSK:n esittämien sanastotyön vaiheiden mukaisesti. Osa vaiheista oli kuitenkin päällekkäisiä. Laadittu sanasto on helposti mukana kuljetettava, tulostettava noin 140 termin kaksikielinen sanasto, joka on suomenkielisessä aakkosjärjestyksessä ja suomenkieliset määritelmät ovat myös sanaston liitteenä. Suomenkieliset termit ja määritelmät on tarkistettu luotettavasta lähdekirjallisuudesta ja kurdinkieliset vastineet sanakirjoista ja luotettavista kurdinkielisistä lähteistä. Vastineiden valinnassa on lisäksi konsultoitu tulkkauksalan kollegoja sekä kurdin kielen asiantuntijoita.

Asiasanat: kurdi, naisiin kohdistuva väkivalta, tulkkkaus

ABSTRACT

Vian Sofy

Finnish–Kurdish (Sorani) vocabulary relating to violence against women

32 pages, 2 appendices

Spring, 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Humanities, Community Interpreting

Interpreter

The subject of this thesis is violence against women and the aim was to develop a Finnish–Kurdish (Sorani) vocabulary. This thesis deals with terminology, vocabulary work methods and processes, violence against women, and agreements and legislation related to that in Finland. The importance of the topic in Finland is also illustrated by statistics from Statistics Finland, which have been referred to in the thesis.

According to the professional rules for the interpreter, receiving an interpretation assignment requires that the interpreter has the interpretation skills and has prepared for the topic and situation to be interpreted, including composing a bilingual vocabulary of central key concepts.

The vocabulary is intended especially for interpreters when the topic of the interpretation is violence against women. It is also intended for interpretation students and is also useful for authorities and anyone working with the subject, such as bilingual (Finnish and Kurdish–Sorani) workers and students in these fields.

The intention is also to increase the professional vocabulary of the Kurdish language and to establish the terms of this special field in the language, in order to enhance communication in the field. That is why the concepts have been defined and named as simply as possible. The composed vocabulary is easy to carry along, printable bilingual vocabulary of about 140 terms, in alphabetical order. The Finnish definitions are also attached to the vocabulary.

The Finnish terms and definitions have been checked from reliable source of literature and Kurdish counterparts from dictionaries and reliable Kurdish sources. In addition, colleagues in the field of interpretation and experts in the Kurdish language have been consulted when selecting counterparts.

Keywords: Kurdish, violence against women, interpretation

فيان سوڤي
فهرهنگوڤي فينلهندي-كوردى (سوڤانى) تاييبت به توندوتيزى دژ به ژنان
۳۳ لاپره و ۲ پاشكو
بههاري ۲۰۲۰
زانكوى پيشهيهي دياكونيا
بهكلوريس له زانسته مروييهكان
وهرگير (زانكوى پيشهيهي) وهرگيرى كارگيرى

ناوهروكى هم تويزينهويه، پهيوهسته به توندوتيزى دژ به ژنان و نامانجهكهى دارشتنى فهرهنگوڤيكي فينلهندي-كوردى (سوڤانى) پهيوهسته بهم بابهتهيه. لهم تويزينهويهيدا باسى تيرمينولوزيا و شيوامهكانى كاركردن له فهرهنگوڤي و پروسهكهى و ههروهه توندوتيزى دژ به ژنان و پهيمانامهكان و ياساكانى تاييبت بهم بابهته له فينلهندي. سهبارت به گرنهيهي هم بابهته، له تويزينهويهكهدا نامارمكاني ناوهندي نامارپش له فينلهندي نامارمانيان پي دراوه.

بهپي ريسا پيشهيهيكاني وهرگيرى كارگيرى، پشمهجي وهرگرتنى همركى وهرگيران، تواناي وهرگيران و نامادهكاري پيشومخته بو بابهتي وهرگيران و بارودوخى وهرگيرانهكه، كه نامادهكردنى فهرهنگوڤيكي دووزمانه تاييبت به بابهتهكه بهشيكى گرنهيهي نامادهكارپهيهيه. فهرهنگوڤيكي به پلهي سههكه بو وهرگيرهكانه، دواي هموش بو خوښكاراني بواري وهرگيران و هممو همو كارمندانهيه كه له بواري توندوتيزى دژ به ژنان دمخوينان كار دهكن، لهنيوانياندا هموانهيه كه ههردوو زمانى فينلهندي و كوردى (سوڤانى) دزمان.

مههستنيكي تزي هم تويزينهويه هموانهيه كه بواري وشهسازي پيشهيهي له زمانى كورديدا بههيزتر بكرت و ههنديك دهستهواژه تاييبت بهم بوارهش جيگير بكرين و گهباندين له ريگاي زمانهويه پوخت و چرتتر بكرتهويه. لههم هم هويانهش همول دراوه پيناسهيه دهستهواژهكان همواندهيه دهكرت چر و پوخت و ساده بكرتهويه.

هم تويزينهويه نزيكهيه ۱۴۰ تيرم و دهستهواژه و وشه به زمانى فينلهندي و كوردى دهكرتته خوى و زورينهيه وشهكانپش به زمانى فينلهندي پيناسه كراون، به شيوهيهكه كه دهكرت وهرگير به ناساني لهگهل خويدا هملي بكرت. دارشتنى فهرهنگوڤيكي بهپي رينمايهيكاني ناوهني فهرهنگوڤيكي بووه بهپي همو پروسهيهيه لهويديا ديارى كراوه. وشه فينلهندييهكان و پيناسهكان له كتپ و سههچاوهي باوهرپيكراموه ههلبژير دراون و بهرانبهه كوردپهيكانيش له فهرهنگ و سههچاوهي متمانهپيكراموه.

كليلهوشه: كوردى، وهرگيران، توندوتيزى دژ به ژنان

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA	2
2.1 Henkinen väkivalta	3
2.2 Fyysinen väkivalta	3
2.3 Seksuaalinen väkivalta.....	4
2.4 Taloudellinen väkivalta	4
2.5 Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvä lainsäädäntö Suomessa ja kansainväliset sopimukset	4
2.6 Kurdin kieli ja -kulttuuri	5
2.7 Kunniaväkivalta	7
3 SANASTOTYÖN MENETELMÄT	8
3.1 Terminologinen sanastotyö	8
3.2 Käsiteanalyysi	9
3.2.1 Tarkoitteet	9
3.2.2 Käsitteet	9
3.2.3 Määritelmät	9
3.2.4 Termit.....	10
3.3 Käsitejärjestelmät.....	10
3.3.1 Hierarkkinen suhde	11
3.3.2 Koostumussuhde	11
3.3.3 Funktiosuhde	11
4 TULKKAUS JA KÄÄNTÄMINEN	12
4.1 Tulkkauslajit	12
4.2 Tulkkausmenetelmät	13
4.3 Käännösstrategia	15
5 SANASTOTYÖPROSESSIN KUVAUS.....	16
6 POHDINTA.....	22
LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Asioimistulkkaus on asiakkaan ja viranomaisen tai muun palveluntarjoajan välisen vuorovaikutuksen tulkausta tilanteissa, joissa heillä ei ole yhteistä kieltä, jolla kommunikoida kulloisenkin asian hoitamisen kannalta riittävällä tavalla (Koskinen, Vuori & Leminen 2018, 7).

Viranomaiset pyrkivät tilaaman naistulkin, kun tulkattava aihe liittyy naisiin ja on arkaluonteinen. Näin ollen naistulkkina saan mieskollegojani useammin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä tulkaustoimeksiantoja.

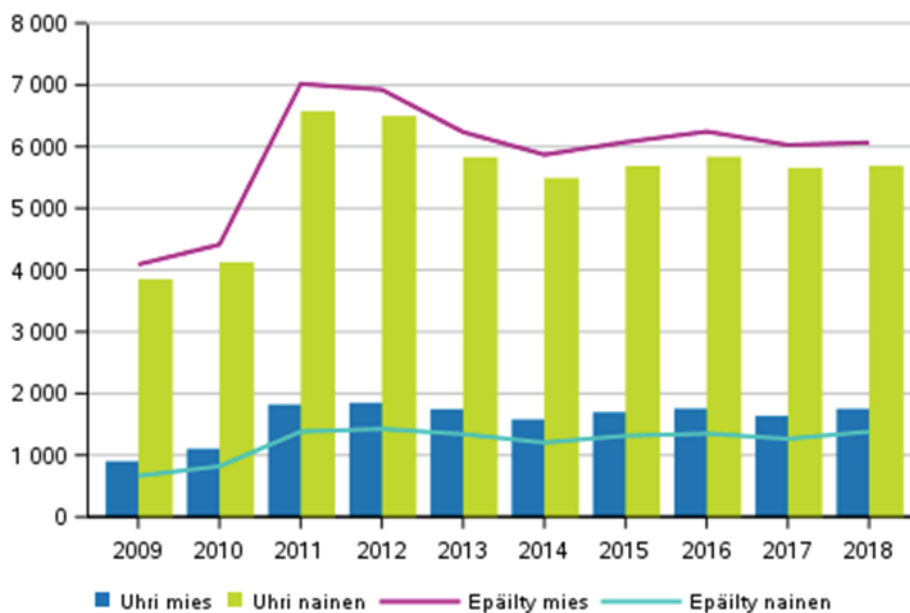
Asioimistulkin ammattisäännösten mukaan tulkaustoimeksiannon vastaanottaminen edellyttää tulkilta tulkaustaitoa sekä valmistautumista tulkattavaan aiheeseen ja tilanteeseen. Yksi tapa valmistautua on laatia kaksikielinen keskeisten käsitteiden sanasto. Naisiin kohdistuvasta väkivallasta on laadittu sanastoja, mutta kaksikielistä suomi-kurdi -sanastoa ei ole tehty. Opinnäytetyön tarkoituksena on paikata tämä puute, etenkin kun aiheeseen liittyvät toimeksiannot näyttävät kokemukseni perusteella lisääntyneen jatkuvasti.

Terminologian tavoitteena on, että tietyn erikoisalan viestintää tehostetaan. Tämän minä olen todennut luennoilla. Tähän tavoitteeseen päästään, kun sanastotyön aikana määritellään alan käsitteet ja nimetään ne niin yksiselitteisesti kuin mahdollista. Sanallisen tiedon hankinta ja tarkastaminen kuluttaa kuitenkin runsaasti aikaa esimerkiksi käännöstyössä. (Varantola 2008, 215.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on myös kasvattaa ammatillista sanavarastoani tällä aihealueella ja kasvaa ammatillisesti kartuttamalla aiheen ymmärrystäni. Sanastosta voi olla hyötyä muillekin tulkeille, mutta myös asioimistulkkauksen opiskelijoille. Siitä voivat hyötyä myös viranomaiset, turvakodit, ensikodit, sosiaalityöntekijät, oikeusaputoimistot ja lakimiehet sekä kaikki, jotka työskentelevät naisten sekä naisiin kohdistuvan väkivallan parissa. Työni tavoitteena on myös yrittää vakiinnuttaa kurdinkieliset termit tämän erikoisalan kielenkäyttöön.

2 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Kaavio 1 selittää tilastokeskuksen tiedot naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2018 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 9 900 uhria, mikä on 3,6 prosenttia edellisvuotta enemmän. Aikuisiin kohdistuneesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta puolet oli avio- tai avopuolisoiden välistä. Aikuisista uhreista 76,5 prosenttia oli naisia. Kaikista uhreista alaikäisiä oli 24,4 prosenttia. (Tilastokeskus. Tilastot. Perhe ja lähisuhdeväkivalta.)

KUVIO 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan, yli 18-vuotiaat uhrit, vuosina 2009–2018 (Tilastokeskus)

Väkivaltaa on monen muotoista ja sanan määrittelemisen yleisesti riippuu väkivallan muodosta. Väkivalta on sanallisia tai sanattomia tekoja tai molempia, joilla ihminen hallitsee toisen ihmisen tahtoa, terveyttä, toivetta ja jotka loukkaavat ihmisten fyysistä, psyykkistä ja/tai sosiaalista itsemääräämisoikeutta. Väkivalta vaikuttaa ihmiseen monilla eri tavoilla. Se aiheuttaa esimerkiksi masennusta, epätoivoa, pelkoa, elämänhaluttomuutta, fyysistä kipua ja itsemurhia. (Lehtonen &

Perttu 1999, 9.) Tämän aiheen merkitys korostuu erityisesti, koska turvapaikanhakijamäärä Suomessa on lisääntynyt. Sen vuoksi tähän aiheeseen liittyvien tulkosten määrät ovat myös lisääntyneet.

Naisiin kohdistuva väkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa, joka liittyy sukupuoleen ja se ilmenee monella eri tavalla. Joka nainen voi joutua väkivallan kohteeksi eikä iällä, kulttuurilla, yhteiskunnallisella asemalla, koulutuksella, alkuperällä ja uskonnolla ole sellaista vaikutusta, joka estäisi sen ehdottomasti. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala & Särkkälä 1999, 9.)

Naisiin kohdistuvasta väkivallasta on tullut tärkeä aihe ja tilastokeskuksen tekemän ”Usko, toivo, hakkaus” -tutkimuksen (Heikkinen & Piispa 1998) mukaan naisiin kohdistuva väkivalta Suomessa on yleistä erityisesti parisuhteessa. Tutkimuksen mukaan 40 prosenttia suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä naisista joutuu joskus väkivallalla uhkailun kohteeksi tai miehen tekemän väkivallan kohteeksi, oli pa se fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa, kun he täyttävät 15 vuotta. Naisiin kohdistuvan väkivallan seuraukset ovat vakavia – joka toinen viikko Suomessa kuolee yksi nainen lähisuhteessa tapahtuneessa väkivallassa. (Perttu ym. 1999, 12–13.)

2.1 Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on yleisin väkivallan muoto. Se voi olla jatkuvaa sanallista tai sanatonta väkivaltaa. Henkisen väkivallan ilmenemismuodot ovat monenlaisia muun muassa alistamista, huutamista, vähättelyä, pilkkaamista, uhkailua ja pelottelua. (Perttu ym. 1999, 10; Lehtonen & Perttu 1999, 15.) Usein väkivallan uhrien mielestä henkinen väkivalta on musertavampaa henkisesti kuin fyysinen väkivalta (Mehtola, Mehtola, Natunen, Ojuri & Pohjoisvirta 2013, 14.)

2.2 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta vaihtelee tapauksesta toiseen. Fyysistä väkivaltaa voi olla kiinni pitäminen, kuristaminen, tukan repiminen, nyrkin iskut, potkiminen, läimäyttely, erilaisten aseiden käyttö tai vaikka henkirikos. Naisiin kohdistuva fyysinen väkivalta voi aiheuttaa erilaisia vammoja naisten vartalossa, kuten mustelmia ja ruhjeita. Se voi aiheuttaa myös pysyviä vaurioita ja vammautumisia kuten näön, kuulon tai liikuntakyvyn menettämistä. Väkivalta voi aiheuttaa myös lapsen menettämisen, jos väkivalta kohdistuu raskaana oleviin naisiin. (Perttu ym. 1999, 9.)

2.3 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta on laaja käsite ja se sisältää uhan ja pahoinpitelyn ilmapiiirin. Nöyryyttäminen, halventaminen, huoraksi haukkuminen ja toisen ruumiinosien arvioiminen ja vertaileminen ovat myös seksuaalisen väkivallan merkkejä. väkivallan tekijä on myös se joka pakottaa seksiin ja yhdyntään väkivallalla tai vaatii sitä sovinnan merkiksi. (Lehtonen & Perttu 1999, 40–41.)

2.4 Taloudellinen väkivalta

Talous on elämän peruskivi. Jokaisella ihmisellä on vastuu ja oikeus käyttää omia varojaan. Taloudellinen väkivalta on myös henkistä väkivaltaa, ja siinä tekijä kontrolloi alistavalla tavalla uhrin rahankäyttöä tai käyttää hyväksi tämän taloudellista riippuvuutta tai se on joskus taloudellista hyväksikäyttöä tai piittaamattomuutta muun perheen tarpeista. (Mehtola, Mehtola, Natunen, Ojuri & Pohjoisvirta 2013, 14.)

2.5 Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvä lainsäädäntö Suomessa ja kansainväliset sopimukset

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1 artiklan mukaan ihmisarvo on loukkaamaton ja sitä on kunnioitettava ja suojeltava. Perusoikeuskirjan 2 artiklassa vahvistetaan oikeus elämään ja 4 artiklassa kielletään kidutus ja epäinhimillinen tai

halventava kohtelu tai rankaiseminen. Perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään syrjintää, myös sukupuoleen perustuva syrjintä, ja 47 artiklassa vahvistetaan oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Suomen Rikoslain 20 luvun 9 § säättää parituksena rangaistavaksi huoneen tai muun tilan järjestämisen korvausta vastaan tapahtuvaa sukupuoliyhteyttä tai siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa varten, hyötymisen jonkun toisen ryhtymisestä kyseisiin tekoihin sekä toisen henkilön viettelemisen tai painostamisen sellaiseen tekoon. Rangaistusasteikko on sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Myös yritys on rangaistava.

Erilaisten seksuaalirikosten suhteen on säädetty rajoja Rikoslaisissa. Jos teko on rikosseuraamuksellisesti rangaistava, selkeiden linjojen vetäminen on mahdollista, mutta seksuaalinen häirintä ei toistaiseksi ole rikosnimike. Seksuaaliseen häirintään liittyvät käsitteet voivat sekoittua usein keskenään varsinkin puhekielessä, mutta lisäksi myös kirjallisuudessa. (L563/1998). Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyy oleellisesti oman asemansa hyväksikäyttäminen uhriin nähden (L563/1998). Rikoslain mukaan se ”joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi” (L509/2014).

2.6 Kurdin kieli ja kulttuuri

Kurdin kieli on osa iranilaisia kieliä ja se kuuluu indoiranilaisiin kieliin ja se on osa indoeurooppalaisista kielistä. Kurdin kielessä on lukuisia murteita, joista suurimmat ovat kurmandci (pohjoiskurmanci) ja sorani (eteläkurmanci). Muut kurdin kielen murteet ovat gorani ja zazaki.

Yli puolet kurdeista puhuu kuitenkin kurdi-kurmancia. Suurin osa kurmancia puhuvista kurdeista asuu Pohjois-Kurdistanissa (Turkki) ja Länsi-Kurdistanissa (Syyria). Pieni osa asuu myös Etelä-Kurdistanissa (Irak) ja Itä-Kurdistanissa

(Iran). Sorania puhuvat kurdit asuvat Itä-Kurdistanissa (Iran) ja Etelä-Kurdistanissa (Irak). Kurdi-kurmancin kieli käyttää latinalaisia aakkosia ja kurdi-soranin kieli käyttää arabilaisia aakkosia kirjallisuuden pohjana. Laatimani sanasto on kuitenkin suomi-kurdi (sorani) sanasto.

Kurdistan on pääasiassa kurdien asuttama alue. Lähi-idässä sijaitseva Kurdistan kattaa osia Turkista, Irakista, Iranista ja Syyriasta. Arvion mukaan Kurdistanissa asuu 35-40 miljoonaa ihmistä ja Kurdistanin pinta-ala on noin 190 000 neliökilometriä. Kurdien lisäksi alueella asuu myös muita kansallisuuksia kuten assyrialaisia, turkmeeneja, armenialaisia, arabeja ja kaldealaisia. Kevätpäiväntasauksen aikaan vietetään kurdien uuden vuoden juhlaa Newrozia. Newrozin aattona sytytetään kokko, juhlitaan ja tanssitaan. Newrozia juhlitaan aina maalikuun 21. päivänä ja juhla symbolisoi kurdeille vapauden, rauhan ja sovinnon juhlaa. Kurdien Newroziin liittyy kevään tulo ja pyrkimys itsenäiseen valtioon. Suurin osa kurdeista (reilun 90%) on muslimeja ja loput ovat mm. kristittyjä, zarathustralaisia, jesidejä ja šabakeja.

Kurdiyhteisöllä on hyvin yhteisöllinen kulttuuri. Se tarkoittaa, että aikuiset eivät välttämättä saa yksin päättää omasta urastaan, opiskelustaan, pukeutumisestaan, käyttäytymisestään, parisuhteestaan, tulevaisuudestaan ja elämästään. Kurdiyhteiskunta on kollektiivinen. Suurin osa perheistä puuttuu sen yksilöiden asioihin. Kurdiyhteisö on pääsääntöisesti myös uskonnollinen yhteisö. Se tarkoittaa, että moskeijalla ja uskonnollisilla päättäjillä on suuri valta yksilön ja sitä kautta koko yhteisön kohtalossa. Kurdiyhteisö on myös patriarkaattiyhteisö, jossa naiset ovat heikoin lenkki. Kurdiyhteisö on vielä kaukana tasa-arvosta sekä koskemattomuus- ja itsemääräysoikeudesta. Näin ollen naiset joutuvat vainon kohteeksi reilusti enemmän kuin miehet.

Seurustelu ja avoliitto eivät kuulu kurdiyhteisön kulttuurisanastoon. Seksisuhde avioliiton ulkopuolella voi hyvinkin johtaa törkeään väkivaltaan ja jopa kunniamurhaan. Nämä aiheet ovat tabuja ja koskevat yleensä naista ja miestä, mutta uhri-osapuoli on melkein aina nainen.

2.7 Kunniaväkivalta

Tilanne pahentuu, kun perhe pakenee kotimaasta ja saapuu esimerkiksi Suomeen turvapaikanhakijana. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuoden 2019 lopussa 14803 kurdinkielistä ihmistä (Tilastokeskus. Väestörakenne). Suomessa naisilla on vahva asema yhteiskunnassa ja heillä on itsemääräysoikeus. Kun kurdinainen sopeutuu pikkuhiljaa uuteen kulttuuriin ja yhteisöön, hän yrittää luonnollisesti käyttää omia oikeuksiaan. Silloin hän törmää lähtömaan kulttuuriin ja aiheuttaa perhekriisiin. Tilanne voi johtaa uhkukseen tai väkivaltaan. Suomessa useat maahanmuuttajataustaiset naiset ja muun muassa kurdinaiset turvautuvat sosiaalitoimeen, turvakoteihin tai poliisiin ja alaikäiset tytöt voivat turvautua lastensuojelutoimeen.

Tilanne voi johtaa esimerkiksi pakkoavioliittoon, kotimaahan väkisin lähettämiseen ja pahimmassa tapauksessa kunniamurhaan. Kunniamurhakokemuksia kurdiperheiden keskuudessa on ollut valitettavasti monissa EU-maissa. Väkivallan kohteeksi voi joutua myös työntekijätyttö, jonka perhe olettaa pukeutuvan kuitenkin perheen lähtömaan kulttuurissa pukeudutaan, mutta tyttö pyrkii pukeutumaan uuden asuinmaansa nuorten tavoin. Sen lisäksi nuoren tytön perhe-elämän arkipäivään voivat kuulua uhkailu, nimittely, pilkkaaminen, eristäminen muista ja vapauden riistäminen.

Edellä mainittujen esimerkkien perusteella voimme kuvitella, kuinka laajaa väkivalta voi olla kurdien ja muiden maahanmuuttajataustaisen perheiden keskuudessa Suomessa. Tämän vuoksi tulkin tulisi tuntea naisiin kohdistuva väkivalta aiheena ja käsitteinä syvällisesti sekä hänellä tulisi olla käytössään tarkka ja kattava alalle vakiintuva sanasto, jotta viestintä onnistuisi asianmukaisesti.

3 SANASTOTYÖN MENETELMÄT

kuvassa 1 oleva tetraedrimalli kuvaa ajattelutapaa, joka on terminologian teorian ja myös siihen perustuvien menetelmien lähtökohta. Siinä tarkoitteet voivat olla kohteita, esineitä, olentoja, tapahtumia, prosesseja tai ominaisuuksia, joita ihminen havaitsee tai kokee ja niistä osa on konkreettisia ja toinen osa on abstrakteja.

KUVIO 1. Tetraedrimalli (Sanastokeskus TSK rv 2006)

Käsitteet ovat elementtejä, jotka kuvaavat ajatteluja ja niillä ihminen voi mielessään ymmärtää tarkoitemaailmaa eli ympäröivää todellisuutta. Termit ovat annetuja nimityksiä käsitteille viestintää varten ja määritelmät ovat käsitteiden sisällön kuvaavia sanallisia selityksiä. (Sanastokeskus. Sanastotyön ja ontologiatyön menetelmät.)

3.1 Terminologinen sanastotyö

Valtaosa viestinnästä pohjautuu yleiskieleen, mutta erikoistiedon alueilla tarvitaan myös alojen erikoiskieliä. Niiden tarkoituksena on muun muassa se, että kyseisten alojen ihmiset ymmärtävät toisiaan alansa viestintätilanteissa. Tämän vuoksi erikoiskielille tyypillistä on, että käytetään tiettyjä sovittuja ilmauksia ja termejä. Terminologista sanastotyötä voidaan soveltaa termien ja niiden sisältöjen kuvauksen yhtenäistämiseksi. Sanastotyössä kyse on yleensä erikoisalojen tarkasti rajautuvista käsitteistä sekä termeistä, joita niiden nimityksinä käytetään. Deskriptiivisessä sanastotyössä tarkempuna tavoitteena voi olla käsitteistön

kuvaaminen tai käytettävän termistön kuvaaminen. Normatiivisessa sanastotyössä taas tarkempana tavoitteena voi olla termistön ja käsitteistön käytön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen. (Sanastokeskus TSK ry 2006.)

3.2 Käsiteanalyysi

Terminologian tarkoituksena on tiedon järjestäminen ja välittäminen. Keskeisenä elementtinä ovat käsitteet. Sanastotyön onkin perustuttava siihen, että käsitteet analysoidaan ja niiden väliset suhteet selvitetään.

3.2.1 Tarkoitteet

Todellisuuden ilmiöitä kutsutaan tarkoitteiksi. Ne voivat olla abstrakteja (esimerkiksi kipu, ahdistus, masennus) tai konkreettisia (esimerkiksi mustelma ja haava). Kun tarkoitetta ajattelee, esimerkiksi mustelmaa, teemme valinnan ominaisuuksista, jotka parhaiten kuvaavat mielestämme kyseistä tarkoitetta, ja näistä mieleemme tallentuu tiedonosa eli käsitepiirteitä. (Suonuuti 2006, 11.)

3.2.2 Käsitteet

Käsitepiirteet yhdistyvät mielessämme mielikuvaksi eli käsitteeksi, joka vastaa tarkoitetta. Esimerkiksi mustelman käsitepiirteitä ovat, että se on ihonsisäinen verenpurkauma, joka näkyy muutaman päivän sisällä iholla ja jonka väri muuttuu ajan myötä. (Suonuuti 2006, 11–12.)

3.2.3 Määritelmät

Terminologisessa sanastotyössä sanaston laatu riippuu ennen kaikkea siitä, millainen on määritelmien laatu. Määritelmää kirjoitettaessa työn perustana on oltava käsiteanalyysi eli on selvitettävä käsitteiden sisältö, suhteet ja ala. On

olemassa kaksi tapaa, joilla käsite määritellään erikoisalan sanastoissa. Yksi on sisältömääritelmä, joka on yleisin määritelmä. Sisältömääritelmä perustuu aina lähimpään hierarkkiseen yläkäsitteeseen, jossa on myös kyseisen alakäsitteen tärkeimmät olennaispiirteet. Toinen sisältömääritelmä on joukkomääritelmä. Sisältömääritelmässä kuvataan käsitteen olennaiset ja erottavat piirteet ja joukkomääritelmässä luetellaan kaikki ne tarkoitteet tai hierarkkiset alakäsitteet, jotka kuuluvat käsitteen alaan. (Suonuuti 2006, 19–20.)

3.2.4 Termit

Termit ovat käsitteisiin viittaavia nimityksiä. Termi voi olla yksi sana (väkivalta) tai koostua useammasta sanasta eli se voi olla yhdyssana (perheväkivalta) tai sanaliitto (perheen pää), tai lyhenne (EKG) ja se voi olla symboli eli sisältää jotain muita kuin sanallisia aineksia. Sanastossa termit ovat yleensä yksikkömuotoisia substantiiveja. Ne voivat olla myös monikkomuotoisia substantiiveja (aivot), adjektiiveja (henkinen), adverbeja (esimerkki) tai verbejäkin (lyödä). (Suonuuti 2006, 11, 32.)

3.3 Käsitejärjestelmät

Kaiken sanastotyön on perustuttava käsitteiden analysoimiseen sekä käsitteiden välisten suhteiden selvittämiseen. Käsitteet liittyvät aina jollain lailla muihin käsitteisiin, eivätkä ole irrallisia, vaan muodostavat käsitejärjestelmiä. Jotta sanastotyössä määritelmät voidaan laatia kunnollisesti, käsitteiden väliset suhteet on analysoitava ja käsitteet järjestettävä käsitejärjestelmiksi. Käsitejärjestelmät ovat normaalisti moniulotteisia ja sekakoosteisia. Käsitejärjestelmät voidaan kuvata myös graafisina kaavioina (Suonuuti 2006, 13.)

Moniulotteisuudella tarkoitetaan sitä, että yläkäsitteestä voidaan päästä eri jaotteluperusteita käyttäen erilaisiin alakäsitevalikoimiin. Yhden valikoiman mukaiset alakäsitteet ovat aina toisensa poissulkevia, mutta useasta eri valikoimasta poimittuja alakäsitteitä voidaan yhdistää ja muodostaa uusi käsite. Termejä voidaan

tämän mukaan ryhmitellä rakenteen mukaan, esimerkiksi suositettavuuden mukaan, suositettava termi ja hylättävä termi. (Suonuuti 2006, 13, 32.)

Sekakoosteisuudella tarkoitetaan, että samasta käsitejärjestelmässä löytyy useita eri käsitesuhdetyppejä (hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde). Käsiteanalyysin tuloksia voidaan käyttää hyväksi määritelmiä kirjoitettaessa ja valittaessa termejä. (Suonuuti 2006, 13.)

3.3.1 Hierarkkinen suhde

Hierarkkinen suhde on laajemman yläkäsitteen ja sitä suppeamman alakäsitteen välinen suhde. Alakäsite sisältää silloin sekä kaikki yläkäsitteen piirteet, että vähintään yhden lisäpiirteen, ja sitä vastaa suppeampi joukko tarkoituksia kuin yläkäsitettä. Alakäsite on tämän mukaan yläkäsitteen erikoistapaus. (Sanastokeskus TSK ry 2006.)

3.3.2 Koostumussuhde

Koostumussuhteessa alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta. Yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä. Esimerkiksi käsitejärjestelmä koostuu käsitesuhteista ja itse käsitteistä. Koostumussuhteisesta alakäsitteestä ei voida todeta lausetta "A on eräänlainen B". (Suonuuti 2006, 16.)

3.3.3 Funktiosuhde

Funktiosuhteessa voidaan kuvata laaja joukko erilaisia käsitesuhteita niin, ettei niitä voida luokitella hierarkkisiksi eikä koostumussuhteiksi. Niitä ovat esimerkiksi toiminnalliset, ajalliset, välineelliset ja paikalliset suhteet sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet. Funktiosuhteen tyyppi esiintyy usein määritelmän kielellisestä muodosta. (Sanastokeskus TSK ry 2006.)

4 TULKKAUS JA KÄÄNTÄMINEN

Asioimistulkkaus on asioimistulkin ammattisäännösten mukaan ”viranomaisen, yhteiskunnan virallisen instituution tai jonkin muun tahon ja yksilön tai pienehkön ryhmän välisen dialogin tulkkausta”. Tulkki on tässä säännöstössä koulutettu ja/tai kokenut ammattilainen ja hän on tulkkauksen asiantuntija. Hän on tulkkaus-tilanteessa ehdottomasti riippumaton ja puolueeton. (Kieliasiantuntijat 2013.)

Asioimistulkkaus-tilanteet ovat yksityisiä ja niissä on yleensä läsnä tulkin lisäksi vain muutama ihminen. Terveystieteiden-, sosiaali-, ja kouluviranomaisyhteisöissä tarvitaan usein tulkkausta ja tulkkaajat ovat ainakin kahden kielen välillä. Suurimmassa osassa asioimistulkkaus-tilanteista käytetään konsekutiivitulkkausta ja kuiskaustulkkausta. Asioimistulkkausta tarvitaan joskus myös muussa kuin viranomaisten kanssa tapahtuvassa asiointissa. (SKTL. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkkausta eri tilanteissa.)

Tulkkaus voidaan toteuttaa joko kasvokkain tai etätulkkauksena. Etätulkkauksessa tulkki osallistuu tilanteeseen puhelinyhteyden välityksellä tai videolaitteiden kautta. Etätulkkauksessa tulkin ei tarvitse matkustaa paikasta toiseen eikä tarvitse olla läsnä tulkkauspaikalla, mikä säästää aikaa ja rahaa, koska esimerkiksi matkakustannuksia ei synny. Toisaalta vuorovaikutus, esimerkiksi katsekontakti tilanteessa saattaa kärsiä, kun tulkin fyysinen olemus puuttuu, eikä esimerkiksi näköyhteyttä puhelintulkkauksessa ole. Laitteiden teknisen toimivuus vaikuttaa myös tulkkauksen laatuun. Tekniset ongelmat voivat esimerkiksi aiheuttaa sen, että puhe kuuluu heikosti, mikä heikentää tulkkauksen toimivuutta. (SKTL. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkkausta eri tilanteissa.)

4.1 Tulkkauslajit

Yleisimmät tulkkauslajit ovat asioimistulkkaus, konferenssitulkkaus ja oikeustulkkaus. Asioimistulkkaus on kaksisuuntaista tulkkausta viranomaisten ja yksityishenkilön välisessä keskustelussa. Puhuttujen kielten asioimistulkkaus on

konsekutiivista eli niin sanottua peräkkäistulkkausta ja viitottujen kielten asioimistulkkaus simultaanista eli samanaikaista. (Helsingin yliopisto 2008)

Konferenssitulkkaus tarkoittaa tulkkausta kokouksissa tai neuvotteluissa, joissa on useita osanottajia ja kaksi tai useampia työkieliä. Konferenssitulkkaus on simultaanista tai konsekutiivista. (Helsingin yliopisto 2008.)

Oikeustulkkaus on tulkkausta rikos-, riita-, hakemus- ja hallinto-asioiden yhteydessä. Oikeustulkkaus on yleisintä niin sanotuissa tavanomaisissa rikosasioissa. Suomessa oikeudenistunnoissa käytetään tavanomaisimmin konsekutiivi- ja kuiskaustulkkausta. Tulkkaus tapahtuu kahden kielen välillä kumpaankin suuntaan. (Helsingin yliopisto 2008.)

4.2 Tulkkausmenetelmät

Tulkin täytyy hallita useita tulkkausmenetelmiä ja osata käyttää niitä eri tulkkaus-tilanteissa. Tulkki voi erikoistua esimerkiksi konferenssitulkkaukseen, oikeustulkkaukseen tai asioimistulkkaukseen. Tulkkien asiakkaita voivat olla esimerkiksi viranomaiset, oikeuskäsittelyn osapuolet, virastot, yritykset ja järjestöt. Sen lisäksi tulkit voivat toimia yrittäjinä tai työsuhteessa. Eri tulkkausmenetelmiin kuuluvat simultaani-, konsekutiivi- ja kuiskaustulkkaus sekä prima vista -tulkkaus.

Konsekutiivi- eli peräkkäistulkkausmenetelmässä puhuja puhuu ja vasta sitten tulkki puhuu eli he puhuvat vuorotellen. Tulkattava voi puhua ensin 1–5 minuuttia ja tulkki voi tehdä muistiinpanoja, minkä jälkeen tulkki alkaa tulkata. Konsekutiivitulkkausmenetelmässä on varattava kaksinkertaisesti aikaa verrattuna yksikielisen asiointitilanteen keston. Konsekutiivitulkkaus sopii tilanteisiin, joissa on runsaasti aikaa ja asiointi on kahdella kielellä.

Konsekutiivitulkkauksessa tulkkauslaitteita ei tarvita. Tosin mikrofonit ja äänentoistolaitteet voivat olla käytössä tilanteen mukaan, sillä niiden avulla voidaan taata puheenvuorojen hyvä kuuluvuus tulkille ja tilaisuuden osallistujille.

Tilaisuuden kesto vaikuttaa tulkkien määrään. Mikäli tilaisuus kestää enemmän kuin tunnin, tarvitaan enemmän kuin yksi tulkki. (SKTL. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkausta eri menetelmillä.)

Simultaani- eli samanaikaistulkkaus tarkoittaa suoraa tulkkausta, ja silloin puhuja ja tulkki puhuvat samanaikaisesti. Tulkki aloittaa tulkkaamaan melkein heti, kun puhuja ryhtyy puhumaan, ja kuuntelee myös puheen etenemistä, kun hän tulkkaa, mitä on sanottu. Simultaanitulkkauksessa tulkki tulkkaa äänieristetyssä tulkkauskopissa ja käyttää erityisiä simultaanitulkkauslaitteita, joiden avulla puhujan ääni siirtyy tulkin kuulokkeisiin ja tulkin ääni mikrofonin kautta kuuntelijoiden kuulokkeisiin. Kussakin kopissa simultaanitulkkauksessa on aina vähintään kaksi tulkkia, joiden tehtävä on tulkata vuorotellen ja tukea toisiaan.

Simultaanitulkkauslaitteissa on kullekin kielelle oma kanavansa, joten tilaisuudessa voidaan käyttää samanaikaisesti useita tulkkauskieliä. Simultaanitulkkauksessa voidaan säästää tehokkaasti aikaa, koska tulkkaus tapahtuu samanaikaisesti. (sktl. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkausta eri menetelmillä.)

Kuiskaustulkkauksessa tulkki on kuulijoidensa kanssa samassa tilassa heidän vieressään ja kuuntelee tulkattavaa puhetta. Tulkillla ei ole yleensä kuulokkeita, vaan hän tulkkaa hiljaisella äänellä tai kuiskaten enintään kahdelle ihmisille kerrallaan. Kuiskaustulkausta käytetään yleensä yksikielisessä kokouksessa tai neuvottelussa. (sktl. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkausta eri menetelmillä.)

Kuiskaustulkkaus rasittaa tulkin ääntä ja on muutenkin raskasta, koska kuuluvuus on usein heikko ja samalla tulkkaus voi häiritä niitä, jotka eivät tarvitse tulkkausta. Jos tilaisuuden kesto ylittää tunnin, paikalla täytyy olla vähintään kaksi tulkkia. Kuiskaustulkkauksessa voidaan käyttää myös kannettavia kuiskaustulkkauslaitteita, joihin kuuluu mikrofoni ja ladattavia kuulokkeita. (sktl. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkausta eri menetelmillä.)

Prima vista -tulkkaus tarkoittaa tulkkaustilanteeseen liittyvän kirjallisen aineiston kääntämistä suullisesti tai viittoen. Primavista-tulkkauksessa tulkki kääntää

suullisesti tulkkauksilanteeseen liittyvän kirjallisen asiakirjan sisällön kieleltä toiselle tarkasti ja kattavasti. (Helsingin yliopisto 2008.)

4.3 Käännösstrategia

Sanaston laatiminen vaatii myös käännösosaamista etenkin, kun suoraa vastinetta ei löydy. Sanastoa voivat käyttää eri käyttäjät eri tilanteissa ja oikeiden vastineiden valitsemisella on vaikutus sanan ja viestin ymmärtämiseen. Kohdekieli ja kohdekulttuuri vaikuttaa käännöksen strategian valintaan.

On olemassa monta perustetta käyttää vieraannuttavia muodollisia vastineita. Niitä pidetään omakielisiä vastineita tarkempina. Ne helpottavat myös kansainvälisinä kansainvälistä viestintää. Vieraannuttavilla vastineilla on lisäksi statusarvo. Ne laajentavat sanavarastoa, joka on kielessä. Niillä ei kuitenkaan ole kahta tärkeintä hyvän termin ominaisuutta eli ne eivät ole omakielisiä eivätkä läpinäkyviä. Kun vastinetta muodostetaan, tavoitteena on ensisijaisesti kuvata käsitteen olennainen sisältö. Kotouttaviin terminmuodostuskeinoihin kuuluu kuvaileva vastine. Se on yleensä määritelmän ja termin välissä oleva välivaihe, kun ollaan matkalla termiyteen. Kuvaileva vastine on usein hankala muistaa, koska se on usein pitkä, vaikkakin se on läpinäkyvä. (Pasanen 2011.)

Kääntäjän muokatessa tekstiä niin, että se sopii kohdekielikulttuuriin, hän voi hyödyntää käännösstrategioita. Näitä ovat esimerkiksi kotouttaminen ja vieraannuttaminen. Vieraannuttavassa käännösstrategiassa kääntäjä pyrkii säilyttämään lähdetekstin informaation. Hän rikkoo tietoisesti kohdetekstin konventioita. Suomen kaltaisissa pienissä kielissä ja kulttuureissa vieraannuttavan käännösstrategian käyttö on tavallisempaa kuin valta-asemassa olevissa kulttuureissa, joissa suositaan lähdetekstiä kohdekulttuuriin ja -kieleen mukauttavia käännöksiä eli kotouttavia käännöksiä. Näin on esimerkiksi angloamerikkalaisessa kulttuurissa. Vieraannuttavan käännöksen suosiminen suomen kielessä näkyy siinä, että kohdekieleen omaksutaan hiljalleen vieraita ilmauksia ja käsitteitä. (Puurtinen 2008, 90.)

5 SANASTOTYÖPROSESSIN KUVAUS

Opiskelin vuosina 2011–2012 Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa (TAKK) asioimistulkkausta ja suoritin asioimistulkin ammattitutkinnon. Jo tuolloisen opiskeluni aikana keräsin väkivaltaan liittyviä termejä ja laadin pienimuotoisen sanaston. Toimiessani tulkkina ja opintojeni aikana Diakonia-ammattikorkeakoulussa olen laajentanut laatimaani sanastoa uusilla termeillä. Kun opinnäytetyön aiheen valinta tuli ajankohtaiseksi, päätin tehdä suomi-kurdi (sorani) -sanastotyön, joka liittyisi väkivaltaan. Sanastotyöni aiheen rajasin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.

Seuraavaksi suunnittelin muut työvaiheet. Varmistin, että minulla on riittävästi tietoa sanastotyöstä ja sen menetelmistä. Pääasiallisiksi sanastotyön lähteikseni valitsin Suonuutin ja Suhosen Sanastotyön oppaan sekä TSK:n sivustolta löytyvän sanastotyöhön liittyvän aineiston. Varmistin myös, minulla on käytettävissäni riittävästi tietoa käsiteltävästä aiheesta eli naisiin kohdistuvasta väkivallasta molemmilla tulkkauskielilläni sekä tietoa tulkkauksesta ja käännösteorioista. Nämä tiedot kokosin myös opinnäytetyöni raporttiin.

Kun hain tietoa kunniakäsitteistä ja väkivallasta ja sen muodoista sekä kunniaväkivallasta ja naisiin kohdistuvasta väkivallasta luotettavista lähteistä, keräsin samanaikaisesti jo sanastoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Sanastoa laatiesani otin huomioon sanaston käyttötarkoituksen eli sanaston käyttäjien tarpeet. Sanasto on tarkoitettu erityisesti tulkeille, jotka valmistautuvat tulkkaustoimeksiantoon, kun aiheena on naisiin kohdistuva väkivalta. Se on myös tarkoitettu asioimistulkkauksen opiskelijoille sekä viranomaisille, turvakodeille, ensikodeille, sosiaalityöntekijöille, oikeusaputoimistoille sekä lakimiehille ja kaikille, jotka työskentelevät aiheen parissa. Tarkoituksena on myös yrittää vakiinnuttaa kurdinkieliset termit tämän erikoisalan kielenkäyttöön, jotta tämän erikoisalan viestintää voitaisiin tehostaa. Siksi pidin mielessä, että käsitteet on määriteltävä ja nimettävä niin yksiselitteisesti kuin mahdollista. Jos vastineen vastaavuus ei ole täydellinen, on sanaston käyttäjälle hyvin tärkeää ja suuri apua, että siihen lisätään muutakin kuin pelkkä vieraskielinen vastine, esimerkiksi sen määritelmä. Vehmas-Lehto (2002, 8.)

En kuitenkaan lisännyt määritelmiä sanoihin, joihin sopivaa määritelmää ei löytynyt. En myöskään halunnut itse keksiä määritelmiä, sillä pyrin täsmällisyyteen määritelmissä. Myös sanaston muoto ja ajateltu laajuus oli mietittävä etukäteen. Tarkoitus oli laatia helposti mukana kuljetettava, printattava noin 140 termin kaksikielinen sanasto, joka olisi suomenkielisessä aakkosjärjestyksessä. Koska määritelmät ovat pitkiä ja tekisivät sanastosta myös pitkän, suomenkieliset määritelmät ovat sanaston liitteessä, mutta helposti löydettävissä, kun esimerkiksi tulkki valmistautuu tulkkaustoimeksiantoonsa. Mietin tarkkaan, mitkä käsitteet ja termit on syytä ottaa mukaan.

Sanastotyössäni etenin TSK:n esittämien sanastotyön vaiheiden mukaisesti. Osa vaiheista oli päällekkäisiä. Erillistä rahoitusta minun ei työtäni varten tarvinnut hankkia. Tein sanastotyön yksin, joten muita henkilöitä ei tarvinnut perehdyttää sanastotyön periaatteisiin tai menetelmiin.

Kun suunnitteluvaihe oli tehty, siirryin varsinaiseen työvaiheeseen eli termistön kartoitukseen ja keruuseen. Laadin niin sanotun suomenkielisen esitermiuuttelon tai sanastoluonnoksen. Siihen sisällytin valitsemistani luotettavista suomenkielisistä lähteistä koottujen termien lisäksi myös osan niistä termeistä, jotka olen kerännyt työskennellessäni opintojeni ohessa asioimistulkkinä naiseen kohdistuvaan väkivaltaan liittyvissä tulkkaustilanteissa. Tämän inventaarion pohjalta pyrin valitsemaan lopulliseen sanastoon tulevat suomenkieliset käsitteet.

Suunnittelin sanaston tietorakenteen ja valitsin tallennusmenetelmäksi sähköisen Excel-muodon. Opinnäytetyön liitteenä on suomi-kurdi (sorani) sanasto ja varsinaisen sanasto jälkeen vielä suomenkieliset määritelmät. Tämän rakenteen ansiosta sanaston käyttäjien on helppo löytää aakkosellisessa järjestyksessä olevat tarvitsemansa suomenkieliset termit ja niiden vastineet sekä tarvittaessa löytää termien suomenkieliset määritelmät. Sanaston käyttäjä voi kätevästi myös printata sanastosta paperiversion.

Kun termi-inventaario ja sanaston tallennusmuoto olivat selvillä, siirryin sanastotyön haastavimpaan vaiheeseen eli käsitteiden varsinaiseen analysointiin ja määritelmien etsimiseen. Tässä vaiheessa minun ei tarvinnut punnitta kenenkään toisen terminologisia taitoja, koska sanaston laatijoita ei ollut muita kuin minä itse. Pyrin löytämään yksiselitteiset määritelmät.

Alkuperäinen ajatukseni oli, että laatisin termeistä käsitejärjestelmät. Sanastoni on kaksikielinen eikä useampi kielinen, joten minun olisi pitänyt selvittää vain yhden kielen käsitejärjestelmä. Ajatukseni oli alun perin sisällyttää käsitejärjestelmät opinnäytetyöhön, mutta niiden laatiminen osoittautui työlääksi ja olisi vienyt kohtuuttoman paljon aikaa ottaen huomioon opinnäytetyön realistinen aika-tila sekä vaatinut laajempaa asiantuntemusta, joten tein vain osan käsitejärjestelmistä ja lopulta nekin olivat vain tukenani sanaston laatimisessa. Suunnitelmani mukaan otin vain yhden kielen määritelmien kieleksi ja se on lähtökieli eli suomen kieli ja jätin kohdekielen eli kurdin kielen vain termivastineiden tasolle. Määritelmiä ei siis ole käännetty kurdiksi.

Vastineiden vaihtoehtoja oli joskus monia eikä oikean termin valinta ollut aina niin yksikertaista, joten turvauduin kurdin kielen asiantuntijoihin. Kohdekieliset asiantuntijat ovat erittäin tärkeitä aina, kun vastinetta ei löydy ja pitää turvautua vastineen muodostamiseen. Asiantuntijat voivat arvioida, eri vastine-ehdotuksien onnistumista viestin välittämisessä ja sitä miltä ne kuulostavat. He voivat myös esimerkiksi varoittaa, jos vastine-ehdotuksella on vääränlaiset konnotaatiot. Vehmas-Lehto (2002, 8.)

Kun suomenkielinen aakkosellinen sanasto määritelmiseen oli valmis, aloitin kurdinkielisten vastineiden hakemisen luotettavista lähteistä. Monille termeille oli helposti löydettävissä suora vastine kurdin kielellä. Näistä esimerkkeinä ovat yläkäsite väkivalta ja sen alakäsitteet fyysinen, henkinen, taloudellinen ja seksuaalinen väkivalta. Nämä vastineet löytyivät muun muassa luotettavista sanakirjoista ja kurdinkielisiltä internet-sivustoilta kuten ”فهرههنگی قانونی ئینگلیزی کوردی” eli ”englantikurdi juridiikkasanakirja”, ”Svensk-kurdisk ordbok för tolk”, ”suomi-arabia sanakirja, Mohammed Abdullah” ja ”ئهلمونجید” arabia-kurdi sanakirja. Niiden lisäksi tärkeän kurdinkielinen lähdekirjallisuus oli ”توقیانوو سنیک له تاوان”-kirja, joka käsittelee

naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kurdin kielellä. Se on suuri tutkimusprojekti, joka on toteutettu Kurdistanissa Sulaimanian naisten vankilan tuki-ryhmän ja kansainvälisen saksalaisen tukijärjestön kanssa yhteistyössä. Tutkimus syventyy erityisesti naisiin kohdistuvaan ihmiskauppaan ja seksikauppaan. Tutkimuksessa on haastateltu kymmeniä naisuhreja, seksin ostajia, välittäjiä sekä järjestetyn ihmiskaupan mafiajohtajia. Kirjasta löytyi erittäin paljon vastineita kurdin kielellä ja olen käyttänyt niitä myös tukena sanaston laatimiseen.

Joskus rinnakkaistekstien tutkijat onnistuvat selvittämään käsitteiden vastaavuuden asteen rinnakkaisteksteihin sisältyvien määritelmien perusteella. Näin selkeään tunnistamisperusteen löytää parhaiten alan oppikirjoista. Vehmas-Lehto (2002, 8). Kurdinkielisestä lähdekirjallisuudesta olen onnistunut löytämään rinnakkaistekstejä ja valitsemaan sopivia vastineita.

Haasteellisia olivat käsitteet, joille ei ollut suoraa vastinetta kurdin kielellä. Vastineettomuustilanne on silloin kun kyseistä vastinetta ei ole. Eli sanoja, termejä, fraaseja ja lauseita, jotka eivät ilmene toisessa työkielessä kutsutaan vastineettomiksi termeiksi. Siihen, miksi vastinetta ei ole, on hyvin erilaisia syitä, esimerkiksi kielellisiä ja yhteiskunnallisia syitä tai jokin muu tekijä, joka aiheuttaa tämän. Silloin kun lähdekieliselle termille tai sanalle ei löydy sopivaa vastinetta kohdekielessä, vastine on pakko luoda. Vehmas-Lehto (2002, 8.)

Näissä tapauksissa turvauduin eri käänösstrategioihin. Esimerkkinä pragmaattisista adaptaatioista on leviraattiavioliitto. Käänsin termin selittämällä sen merkityksen: leskinainen menee naimisiin lankonsa kanssa eli kurdiksi شووکردن به شووبرای خوی.

Sanojen ja termien ymmärrys riippuu usein siitä, missä kontekstissa sen ilmaisee, joten sanasto ei ole ainoastaan yksittäisten termien ja sanojen kääntämistä, vaan se sisältää useita lauseita ja virkkeitä. Jos sanaston käyttäjä ei tiedä eikä hänelle ole kerrottu missä mielessä tai kontekstissa valittu vastine kelpaa, on sanaston arvo kyseenalainen ja käyttäjä joutuu itse turvautumaan erilaisiin tarkistuskeinoihin, esimerkiksi selitettäviin sanakirjoihin. Vehmas-Lehto (2002, 8.)

Toinen vastaavanlainen esimerkki käännöshaasteista on sororaattiavioliitto, jonka myös käänsin avaamalla termin sisällön ”leskimies menee naimisiin kälynsä kanssa” eli kurdiksi هوسەرگیریی بیو هپیاو لهگه‌ل ژنخوشکی خوی. Tämä avioliittomuoto on olemassa kurdinkielisessä kulttuurissa, mutta sororaattiavioliitolle ei ole suoraa kurdinkielistä vastinetta.

Kun laaditaan normatiivinen terminologinen sanasto, tulokieleen jää aukko puuttuvan vastineen paikalle. Siksi annetaan jokin tulokielinen ilmaisukeino, myös yleiskielen sanakirjoissa, kun kyse on vastineettomista sanoista. Se on hyvä tapa toimia myös sanastoissa, jotka on tarkoitettu viestintätarpeisiin, esimerkiksi kääntäjien konkreettiseen käyttöön, koska kääntäjä ei voi jättää aukkoa tekstiin kun vastinetta ei ole. Vehmas-Lehto (2002, 8.)

Haasteellista oli myös löytää lyhyt ja ytimekäs määritelmä muun muassa termille kahlitseminen, sillä sille oli lukuisia eri määritelmiä. Kahlitseminen on kontekstisidonnaista. Se voi olla henkistä tai fyysistä. Rakkaus voi kahlita tai esimerkiksi käsiraudat voivat kahlita fyysisesti. Rajasin tämän termin pois sanastosta tässä vaiheessa. Tarkoitukseni on päivittää sanastoa asioimistulkin työssäni ja laajentaa sanastoa joidenkin termien tarkemman selvitystyön jälkeen.

Osa termeistä ja sanoista ovat moniselitteisiä. Esimerkiksi ”raapiminen” löytyy monista terveysalan lähteistä. Niissä kuvataan yleensä sitä, kun ihminen raapii itseään ja ihoon jää kynsien tekemät jäljet. Raapiminen on myös fyysisen väkivallan muoto, jossa toinen henkilö raapii uhrin. Siksi käänsin raapimisen kurdiksi uhrin raapimiseksi eli kurdiksi رووشانی لهشی قوربانیهکه tai raapii uhrin kasvoa eli kurdiksi دهموچاوی رنیههه.

Kuristaminen-termi aiheutti myös haasteen, sillä kuristaminen voi olla kaulan puristamista käsin monella eri tavalla lievästi tai todella kovaa niin, että hengitys salpautuu. Kuristaminen voi myös tapahtua edestä tai takaa tai eri välineillä kuten köyden pätkällä. Käänsin kuristamisen suoralla kurdin suoralla vastineella

بينه قاقاگرتن tai همولى خنكاندن, mutta määritelmän valinta aiheutti hankaluuksia. Laadin määritelmän itse: kaulan puristaminen käsin tai jollain välineellä ja merkitsin sanastoon, että kyseessä on kääntäjän oma määritelmä toimiakseni eettisesti oikein.

Sanaston tultua valmiiksi pyysin palautetta sanaston, tulkkauksen ja käännöksen alalla toimivilta kollegoilta ja asiantuntijatahoilta viimeistelläkseni sanaston.

Prosessin aikana on keskusteltu opinnäytetyön aiheesta, sanastosta sekä jakamisesta asiantuntijan kanssa eli työelämäohjaajani Kaisa Kantolan kanssa.

Hän on Oulun vastaanottokeskuksessa perhetyöntekijä ja psykoterapeutti, ja on usein yhteydessä kohderyhmän kanssa, eli väkivallan kohteeksi joutuneiden naisuhrien kanssa. Meillä on työelämäohjaajan kanssa noin 8 vuotta yhteistyöhistoriaa, joten keskustelu ja yhteisymmärrys on sujunut todella hyvin.

Kurdin tulkeilla on oma sähköinen verkostonsa, jossa se vaihtaa tietoja ja hyviä käytänteitä tulkkausalalla etenkin sanastokysymyksissä. Tämän verkoston tulkit ovat juuri opinnäytetyön tuloksena syntyvän sanaston kohderyhmää, joten heidän kommenttinsa olivat ensiarvoisia sanaston viimeistelyssä. Palaute oli suullista, eikä etukäteiskysymyksiä ollut. Keskustelimme lähinnä vastineista, kun suoraa vastinetta ei ollut. Pohdimme yhdessä, miten haasteellisen termin kuten esimerkiksi sororaattiavioliitto tai kunniamurha merkityksen voisi kääntää. Palauteena sain myös, että itse raportin lähteet muodostaisivat oman lähdeluettelonsa ja produktion eli sanaston lähteet omansa. Kaiken kaikkiaan palautekierros oli samalla myös ennakkomarkkinointia, mistä TSK:n sanastotyön prosessissakin on mainittu.

Kaikki sanastosta löytyvät termit ja sanat eivät ole yksittäisiä sanoja, koska viesti ei olisi välittynyt yhdellä sanalla tai verbillä kuten ”silpominen”. Silpomiseen lisäsin sanaston aiheen eli naiseen kohdistuvan väkivallan edellyttämät selventävät sanat ”*tyttöjen sukuelinten silpominen*”. Toinen esimerkki on ”oikeus *ruumiilliseen koskemattomuuteen*”. Joidenkin sanojen määritelmää oli hankala löytää kuten määritelmää sanalle ”ehkäisy pilleri”. Sitä ei löytynyt edes Kielitoimiston sanakirjasta. Lopulta määritelmä löytyi ”Wikipedia”-nettisivulta, jota ei yleensä pidetä luotettavana lähteenä. Määritelmä kuvasti kuitenkin hyvin termin sisällön, joten

päädyin käyttämään sitä vankan harkinnan jälkeen. Monilla termeillä oli taas monta eri määritelmää riippuen siitä, missä yhteydessä eli kontekstissä sanaa käytetään. Tästä esimerkkinä on sana ”polttaminen”, joka voi viitata siihen, että poltetaan vaikkapa tupakkaa, puita tai cd. Sanastossa polttamisella viitataan ihon polttamiseen esimerkiksi jollain kuumalla välineellä kuten tupakalla. Valitsin määritelmäksi kaikista vaihtoehdoista yleisesti ottaen sen, joka soveltui parhaiten aihealueeseeni eli naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. Näin ollen polttaminen-sanana määritelmä on ihon polttamisen määritelmä. Toisinaan jouduin etsimään määritelmän turvautumalla substantiivin verbimuotoon esimerkiksi hain sanalle vääntäminen määritelmän verbin vääntää kautta.

Sanaston lähdeviittaukset aiheuttivat haasteita, koska lähteitä oli niin paljon. Minun oli pidettävä tarkkaa kirjanpitoa siitä, mistä minkäkin vastineen olin löytänyt toimiakseni eettisesti oikein. Sanastoon on merkitty numeroin kurdinkielisen vastineen oikeaan yläkulmaan vastineen lähde.

Työohjaus on todella tärkeä osa väkivaltaan liittyvissä tulkkausprosesseissa. Se on ollut myös tärkeä osa tämän opinnäytetyön prosessia. Tähänkin sain apua työelämän ohjaajalta, joka toimii Oulun vastaanottokeskuksessa perhetyöntekijänä ja psykoterapeuttina. Yleensä kaikessa tulkkauksessa, mutta etenkin silloin kun kyse on sensitiivisestä väkivallasta ja mahdollisesti hyvin raa’astakin väkivallasta, on äärimmäisen tärkeää, että tulkki itse ja tukipalvelujen tuottajat huolehtivat tulkin työssä jaksamisesta. Tämä on erityisen tärkeää sillä tulkilla on vaitiolovelvollisuus eikä hän saa jakaa tietoja kenenkään muun kanssa. Kun tulkki tekee tätä työtä, hän tarvitsee tällaisen raskaan tulkkauksen jälkeen työohjaustaja ja hybridityyppistä luottamuksellista keskustelua ammattilaisten taholta.

6 POHDINTA

Sukupuolten välinen tasa-arvo on Suomessa ihmisoikeus ja yksi suomalaisen yhteiskunnan keskeisiä arvoja. Naisiin kohdistuva väkivalta on kuitenkin nähty tasa-arvo-ongelmana. Tilastojen mukaan vuonna 2018 pari- ja

lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 9 900 uhria ja aikuisista uhreista 76,5 prosenttia oli naisia. Prosenttimäärä voi olla maahanmuuttajataustaisten keskuudessa vielä korkeampi.

Naistulkkina huomasin urani aikana, että maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta on hyvin yleinen ja monimuotoinen ilmiö. Maahanmuuttajanaiset kärsivät fyysisen väkivallan lisäksi, henkisestä, taloudellisesta ja seksuaalisesta väkivallasta. Naisuhrien toiveena on usein saada tulkkaustilanteeseen naispuolinen tulkki ja viranomaiset pyrkivät tilaamaankin naistulkin, kun tulkattava aihe liittyy naisiin ja on arkaluonteinen.

Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvän sanastotyön suomi-kurdi (sorani). Aihe kiinnosti minua, sillä kuten todettu olin jo toiminut asioimistulkkina viranomaisille, turvakodille, ensikodille, sosiaalityöntekijöille, oikeusaputoimistoille ja lakimiehille naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvissä tilanteissa. Minulle oli jo kertynyt pienimuotoinen sanasto, jonka halusin laatia asiantuntevammin ja saada aikaan kattavamman ja tarkemman sanaston, jonka avulla on kätevä valmistautua tulkkaustoimeksiantoihin. Asioimistulkin ammattisäännösten eettisten ohjeiden mukaan tulkki valmistautuu toimeksiantoon huolellisesti ja ajoissa. Tulkikoulutuksessa kehitetään järjestelmällisesti valmistautumista tulkkaustoimeksiantoihin. Valmistautuminen sisältää tiedonhakuja ja tiedon arviointia kriittisesti, analysointi- ja ennakoitimenetelmiä, tilannehallintaa, kongressitietoutta, yleissivistystä, kuuntelemis-, mieleenpalauttamistekniikkaa, äänenkäyttöä, puhetekniikkaa, puheen estetiikkaa, julkista esiintymistä, tervettä riskinottokykyä, ammattiin liittyvien humanististen arvojen sisäistämistä ja toki niiden kielten osaamista joilla tulkit työskentelevät. (Hietanen 2007, 278.) Perusteellinen sanastotyö on merkittävä osa tulkin valmistautumista.

Toimivan ja tarkan sanaston laatiminen edellytti syvempää tutustumista aihealueeseen eli naisiin kohdistuvaan väkivaltaan sekä sanastotyön periaatteisiin. Vaikka opinnäytetyön aihe on naisiin kohdistuva väkivalta ja tulkkaustilanteessa uhrin ovat naisia, on äärimmäisen tärkeää, että myös miestulkit perehtyvät tähän sanastoon ja eri palvelujen tuottajat kannustavat sekä naistulkkeja, että miestulkkeja tutustumaan tähän sanastoon ja aloittamaan tämän sanaston käytön.

Perehdyin alan kansainvälisiin sopimuksiin ja Suomen lainsäädäntöön, mikä avarsi näkemystäni ja tietojani siitä, mikä luetaan naiseen kohdistuvaksi väkivalaksi ja mitä seuraamuksia siitä on. Tutustuin myös eri järjestöjen ja yhdistysten sekä viranomaisten toimintaan syvällisemmin, vaikkakin olen jo toiminut näistä monille asioimistulkkina. Näin ymmärsin myös, miten tämän alan verkostot toimivat. Näiden verkostojen sivuilta löysin runsaasti aiheeseen liittyvää tietoa ja terminologiaa ja etsin rinnakkaistekstejä sanastoa varten kurdin kielellä kurdinkielisten luotettavien sivustojen aineistoista. Pyrin kattamaan aiheen kattavasti, estin asiat ytimekkäästi ja hyvin tarkasti, ja suhtauduin kriittisesti eri tietolähteisiin. Näin ymmärsin myös, miten alan verkostot kurdinkielisissä kulttuureissa toimivat. Sain myös jatkoajatuksen tarjota Suomessa tämän alan toimijoille tulkkauspalvelua ja kertoa, että olen perehtynyt laajasti alan toimintaan ja käsitteisiin kahdella työkielelläni. Jo tässä vaiheessa olen huomannut, että kielitaitoni on opinnäytetyötä tehdessäni kehittynyt valtavasti, mikä on helpottanut tulkkaustyötäni ja parantanut tulkkauksen laatua, kun aiheena on ollut naiseen kohdistuva väkivalta.

Sanastotyön tekemisessä opin järjestelmällisen etenemisen ja valmistelujen merkityksen laadukkaalle lopputulokselle. Kaikki lähtee hyvästä suunnittelusta. Opinnäytetyöni suunnittelin sisällöllisesti ja ajankäytöllisesti. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli erikoisalan viestinnän tehostaminen. Siksi pyrin sanastotyön aikana määrittelemään alan käsitteet ja nimeämään ne niin yksiselitteisesti kuin mahdollista. Työni päätavoitteena on jatkossa yrittää vakiinnuttaa kurdinkieliset termit tämän erikoisalan kielenkäyttöön. Toimiakseni eettisesti oikein tarkistutin suomenkielisten termien kurdin(soranin) kieliset vastineet tulkkipoliteologeilla ja kurdin kielen asiantuntijoilla.

Opin, että sanaston on oltava päivitettävissä, sillä alat, naiseen kohdistuva väkivalta mukaan luettuna, kehittyvät jatkuvasti sanastoltaan. Uusia termejä tulee ja ne on voitava kätevästi lisätä sanastoon. Tämän mahdollistaa aakkosellinen Excel-muoto. Sanastoon on myös mahdollista lisätä uusia kieliä. Sanaston on myös oltava käyttötarkoituksensa mukainen ja otettava kohderyhmän eli pääasiassa tulkkien tarpeet huomioon. Siksi sen on oltava ydintermeihin keskittyvä, riittävän lyhyt ja helposti mukaan otettava. Tulkkaustilanteessa noin yhden A4-sivun

mittainen sanasto on kätevä työkalu, josta löytää nopeasti ja helposti tärkeimmät termit pikaisella silmäyksellä.

Yhteistyö oman ohjaajani kanssa on sujunut todella hyvin ja sain häneltä kaiken tarvitsemani ohjauksen. Opinnäytetyöni kehittyi jokaisen yhteisen keskustelun jälkeen valtavasti. Opinnäytetyöni suomen kieli on tarkistettu ja sain arvokkaita kommentteja suomen kielen opettajalta. Aihe oli todella raskas henkisesti, koska aihe, lähdekirjallisuudet, sanasto, määritelmät ja koko opinnäytetyö liittyi väkivaltaan. Onneksi sain työhjausta työelämän ohjaajani kautta, mikä on auttanut minua todella paljon jaksamaan ja jatkamaan. Näin saavuttiin tavoitteet ja pysyin aikataulussa kuten se oli esitetty suunnitelmavaiheessa.

Opinnäytetyöni ja varsinkin sanastotyöni kehittää ja hyödyntää koko ammattialaa. Tulevaisuudessa aineistoa ja opinnäytetyönä syntynyttä sanastoa on mahdollista hyödyntää ja päivittää aktiivisesti ja siitä on hyötyä tulkkauksessa, kääntämisessä ja näiden alojen opetustyössä sekä alan kaikkien ammattilaisten keskuudessa.

LÄHTEET

- Helsingin yliopisto (2008). Oikeustulkkauksen selvityshanke. Saatavilla <https://sktl-fi-bin.directo.fi/@Bin/fa284234b818766e28786bbd7fce7c9d/1584580385/application/pdf/35804/Oikeustulkkausraportti.pdf>
- Hietanen, K. (2007). Tulkkausviestintä ammattina. Alussa oli käännös (s. 277-293). Tampere: Tampere University Press
- Kieliasiantuntijat. Kieliasiantuntijat työssä. Ammattisäännöstö ja lainsäädäntö. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Saatavilla 16.3.2020 <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntijat-tyossa/ammattisaannosto-ja-lainsaadanto/asioimistulkin-ammattisaannosto>
- Korhonen, K. & Ellonen, N. (2007). *Maahanmuuttajanaiset väkivallan uhrina*. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Koskinen, K., Vuori J. & Leminen A. (toimi.) (2018). Asioimistulkkaus Monikielisen yhteiskunnan arkea. Tampere: Vastapaino.
- Laitinen, M. (2005). *Häväistyt ruumiit, rikotut mielet*. Helsinki: Suomen naistutkimuksen seura.
- Launis, M. & Launis, M. (2018). *Tästä saa puhua! Seksuaalista väkivaltaa Suomessa*. Helsinki: S&S.
- Launis, M. (2018). *Tästä saa puhua! Seksuaalista väkivaltaa suomessa*. Helsinki: S&S.
- Lehtonen, A. & Perttu, S. (1999). *Naisiin kohdistuva väkivalta*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Mehtola, S., Mehtola, S., Natunen, L., Ojuri, A. & Pohjoisvirta, R. (2013). *Vertaisryhmä: Väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Niemi, J., Niemi, J., Kainulainen, H., Honkatukia, P. & Hautanen, T. (2017). *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino.
- Notko, M. (2011). *Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa*.

- Ojuri, A. & Laitinen, M. (2015). Turvakoti työnä: Selvitys ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten turvakotityön sisällöistä ja vaikutuksista. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Pasanen, p. (2/2011). Kotouttaminen ja vieraannuttaminen sanastontekijän vastinetyössä. *Terminfo*. Saatavilla <http://www.terminfo.fi/sisalto/kotouttaminen-ja-vieraannuttaminen-sanastontekijan-vastinetyossa-170.html>
- Purjo, T. & Purjo, T. (2012). Sukupuoli ja väkivalta. osa 2. Helsinki: Non Fighting Generation.
- Puurtinen, Tiina 2008. Käännösten hyväksyttävyyys. Teoksessa Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim): Alussa oli käännös. 6. painos. Tampere University Press, Tampere.
- Sanastokeskus (2006). Terminoloian sanasto. Saatavilla <http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/TerminologianSanasto.pdf>
- Sanastokeskus. Sanastotyön ja ontologiatyön menetelmät. Saatavilla 17.6.2019 <http://www.tsk.fi>
- Sirkka P., Päivi M., Riikka R. & Päivi S. (1999), *Päänavaus selviytymiseen: Väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus.
- SKTL. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkkausta eri menetelmillä. Saatavilla 17.3.2020 https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkiksi/tulkkausta-eri-menetelmilla/
- SKTL. Kääntäminen ja tulkkaus. Tulkiksi/tulkkausta eri tilanteissa. Saatavilla 17.3.2020 https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkiksi/tulkkausta-eri-tilanteissa/
- Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriö. (2010). *Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Suonuuti, H. & Suhonen, S. (2006). *Sanastotyön opas* (2. p. ed.). Helsinki: Sanastokeskus TSK.
- Suonuuti, H. (2006). *Sanastotyön opas*. Helsinki: Sanastokeskus TSK.
- Tilastokeskus (6.6.2019). Tilastot. Perhe ja lähisuhdeväkivalta. Saatavilla 17.3.2020. https://www.stat.fi/til/rpk/2018/15/rpk_2018_15_2019-06-06_tie_001_fi.html

- Tilastokeskus. väestörakenne 2019. Saatavilla 22.3.2020
http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/vaerak_2019_2020-03-24_tau_002.fi.html
- Tyysteri, L., Humanistinen tiedekunta, Faculty of Humanities, Suomen kieli ja suom-ugr.kielentutk./suom.ugr, Finnish and Finno-Ugric Lang./Finno-Ugric Lang, Kieli- ja käännöstieteiden laitos, & School of Languages and Translation Studies. (2015). Hyvä sanakirja. tieteellisiä, käytännöllisiä ja eettisiä näkökulmia leksikografiaan Turun yliopisto. Saatavilla 10.12.2019
- Valli, R., Valli, R. & Aarnos, E. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, metodin valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Varantola, T. 2008. Sanakirjoista ja sanakirjojen käyttäjistä. Teoksessa Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim): *Alussa oli käännös*. 6. painos. Tampere University Press, Tampere.
- Vehmas-Lehto, I. (2002). *Kopiointia vai kommunikointia? Johdatus käännösteoriaan*, s. 99–112. Helsinki: Finn Lectura.
- Vehmas-Lehto, I. (2002). Vastineongelmia erikoisalan kaksikielisessä sanastotyössä. Terminfo. Saatavilla <http://www.terminfo.fi/tiedostot/terminfo/pdf-arkisto/TI2002-2.pdf>
- Vilka, H. (2005). *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.